

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

KASTAMONU İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ -
KASTAMONU İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ EVRAK
BİRİMİ
27/03/2020 16:45 - 44008972-149-209
00115698867

Sayı : 44008972-149/
Konu: Covid-19 Tanısı İle Vefat Eden
Vatandaşların Defin İşlemleri

25/03/2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlimizde meydana gelebilecek ve İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bildirilen COVID-19 Olası/kesin tanıli vatandaşlarımızın defin işlemleri ile ilgili Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünün COVID-19 (SARS-CoV2 Enfeksiyonu) Rehberinde; Belediye Başkanlıklarının, Devlet Hastanelerinin ve Müftülüğün uygulanması gereken iş ve işlemler belirlenmiş olup, COVID-19 Olası/kesin tanısı ile vefat eden vatandaşlarımızın defin işlemlerinin ekte gönderilen maddeler dikkate alınarak yapılması hususunda bilgi ve gereğini önemle rica ederim.

Yaşar KARADENİZ
Vali

Ek: (3 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

20 Belediye Başkanlığına

19 Kaymakamlığa

Kastamonu Müftülüğüne

19 İlçe Müftülüğüne

Devlet Hastanesi Başhekimlerine

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

COVID-19
(SARS-CoV2 ENFEKSİYONU)
REHBERİ

(Bilim Kurulu Çalışması)

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
25 MART 2020

Morg ve Defin Hizmetlerine Yönelik Alınacak Tedbir ve Önlemler

Morg görevlileri ve cenaze sorumlusu ölen kişinin olası/kesin COVID-19 tanısı konusunda bilgilendirilmelidir. Gasilhane çalışanları eldiven, N95/FFP2 maske, gözlük/yüz koruyucu ve sıvı geçirmez önlük kullanmalıdır. Kullanılan kişisel korunma malzemeleri tıbbi atık kutusuna atılmalıdır. Yıkama alanının yoğun sekresyonlar ile kontamine olması nedeni ile 1/10 çamaşır suyu veya klor tablet (ürün önerisi ile) ile dezenfekte edilmelidir

1- Morg ve gasilhane çalışanlarına;

1.1. Standart enfeksiyondan korunma ve kontrol önlemleri ve solunum sekresyonları ile temas önlemleri konusunda eğitim verilmelidir.

1.2. El hijyeni gibi kişisel hijyenin önemi vurgulanmalıdır. Birimde kullanılacak olan, maske, eldiven, koruyucu giysi, gözlük, alkol bazlı el antiseptiği ihtiyacı hastane yönetimi tarafından karşılanmalıdır.

2- Evde ölüm olması durumunda cenaze işlemleri

2.1. Defin işlemleri standart prosedürler ile devam etmelidir.

3- Defin Şekli

3.1- Cenazenin kabre yerleştirilmesi sırasında eldiven kullanılmalıdır. Olası/kesin COVID-19 vakalarının ölümü halinde cenazenin kabre yerleştirildikten sonra normal defin işlemleri uygulanır.

COVID-19 Nedeni ile Ölen Vatandaşlarımızın Yurtiçi ve Yurt Dışı Nakil Kuralları

1. Havayolu Cenaze Nakilleri

COVID-19 nedeniyle yurt dışında ve yurt içinde ölen vatandaşlarımızın nakillerinde havayolları cenaze taşıma kuralları geçerlidir. Türk Hava Yollarının "Cenaze Taşıma Prosedürü" 6.1 maddesinde yer alan "cenaze kabulü" bölümünde "Ölüm sebebi bulaşıcı hastalık olan cenazelere ait tabutların kabul aşamasında kesinlikle lehimlenmiş, sıkıca kapatılmış ve sızdırmaya mahal vermeyecek şekilde olmasına dikkat edilir" ifadesi mevcuttur. Bulaşıcı hastalık olması nedeniyle COVID-19 nedeniyle yurt dışında ve yurt içinde cenazelerin tarif edilen kabul kriterlerini taşıması gerekir.

Bakanlığımız tarafından 'Morg ve Defin Hizmetleri' talimatları hazırlanmış (Ek 1) ve defin konusundan Din İşleri Yüksek Kurulu'ndan görüş (Ek 2) alınmıştır.

Bu bilgi ve görüşler ışığında uçak ile yurtdışında ve yurt içinde cenaze naklinin tabut içinde yapılması ve tabutla gömülmesi uygun bulunmuştur.

Ek 1: Morg ve defin hizmetlerine yönelik alınacak tedbir ve önlemler (18.03.2020 tarihli):

Morg görevlileri ve cenaze sorumlusu ölen kişinin olası/kesin COVID-19 tanısı konusunda bilgilendirilmelidir. Gasilhane çalışanları eldiven, N95/FFP2 maske, gözlük/yüz koruyucu ve sıvı geçirmez önlük kullanmalıdır. Kullanılan kişisel korunma malzemeleri tıbbi atık kutusuna atılmalıdır. Yıkama alanının yoğun sekresyonlar ile kontamine olması nedeni ile 1/10 çamaşır suyu veya klor tablet (ürün önerisi ile) ile dezenfekte edilmelidir.

Morg ve gasilhane çalışanlarına;

- Standart enfeksiyondan korunma ve kontrol önlemleri ve
- Solunum sekresyonları ile temas önlemleri konusunda eğitim verilmelidir.

- El hijyeni gibi kişisel hijyenin önemi vurgulanmalıdır.
- Birimde kullanılacak olan, maske, eldiven, koruyucu giysi, gözlük, alkol bazlı el antiseptiği ihtiyacı hastane yönetimi tarafından karşılanmalıdır.
- Evde ölüm olması durumunda cenaze işlemleri
- Defin işlemleri standart prosedürler ile devam etmelidir.
- Defin Şekli
- Cenazenin kabre yerleştirilmesi sırasında eldiven kullanılmalıdır. Olası/kesin COVID-19 vakalarının ölümü halinde cenazenin kabre yerleştirildikten sonra normal defin işlemleri uygulanır.

Ek 2: Din İşleri Yüksek Kurulu'nun konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

Müslümanların, vefat eden din kardeşlerine karşı yerine getirmeleri gereken dini vecibelerinin başında cenazelerinin yıkanması, kefenlenmesi ve namazlarının kılınması gelmektedir. Yıkanıp kefenlendikten sonra cenaze namazının kılınması farz-ı kifayedir (Kasani, Bedai', I, 300, 306 318; Mevsili, el-İhtiyar, I, 303, 310). Bu görev bazı Müslümanlar tarafından yerine getirildiği takdirde diğerleri sorumluluktan kurtulur. Cenaze namazının kılınması için belirli bir vakit yoktur. Hazırlanmış olan bir cenazenin bekletilmeden namazının kılınıp defnedilmesi esastır. (Tirmizi, Cenaiz, 30).

Salgın hastalık riskinin bulunduğu durumlarda cenaze namazının, olabildiğince az sayıda kişiyle kılınması tercih edilmelidir. Ayrıca hastalığın bulaşmaması için cenaze namazına iştirak edenler arasında yeterince mesafe bırakılmalıdır. Her bir cenazenin namazını ayrı ayrı kılmak efdal ise de hepsi için tek bir namaz kılınması yeterlidir.

Hastalığın bulaşma riskine karşı uzmanların tavsiyeleri doğrultusunda gerekli koruyucu tedbirler alındıktan sonra cenazenin usulüne uygun bir şekilde yıkanıp kefenlenmesi ve defnedilmesi gerekir. İhtiyaca göre cenazelerin tabutla defnedilmesi de caizdir. Bunun ötesinde cenaze ile ilgili daha özel durumların ortaya çıkması durumunda yetkili dini mercilerle istişare edilerek hareket edilmelidir.

2. Karayolu ve Demiryolu Cenaze Nakilleri

Her türlü karayolu ve demiryolu taşıması için havayolu taşımasında olduğu gibi 'ölüm sebebi bulaşıcı hastalık olan cenazelere ait tabutların kabul aşamasında kesinlikle lehimlenmiş, sıkıca kapatılmış ve sızdırmaya mahal vermeyecek şekilde olmasına dikkat edilir' ifadesine göre hareket edilmelidir.

Bakanlığımız tarafından Morg ve Defin Hizmetleri talimatları hazırlanmış (Ek 1) ve Defin konusundan Din İşleri Yüksek Kurulu'ndan görüş (Ek 2) alınmıştır.

Bu bilgi ve görüşler ışığında karayolu ve demiryolu yurt içi ve yurt dışı cenaze naklinin tabut içinde yapılması ve tabutla gömülmesi uygun bulunmuştur.